

6. NAUJOJI REKONKISTA

Atrodo, kad Amerikos pietvakariai pamažu ir be jokio šūvio grįžta į Meksikos jurisdikciją. „Excelsior“, pagrindinis Meksikos laikraštis

1821 m. naujai nepriklausoma Meksika pakvietė JAV piliečius apsigyventi šiaurinėje Meksikos valstijoje Teksase su dviem sąlygomis: pirma, kad naujieji gyventojai išpažintų Romos katalikų tikėjimą ir, antra, kad prisiektų ištikimybę Meksikai. Tūkstančiai amerikiečių priėmė kvietimą. Tačiau 1835 m., atėjus į valdžią diktatoriui Santa Anai, teksasiečiai, pavargę nuo ištikimybės priesaikų ir dešimt kartų pralenkę vietinius meksikiečius, sukilo ir išvijo mažytį meksikiečių garnizoną per Rio Grandę.

Generolas Santa Ana vedė visą armiją į šiaurę, ketindamas priversti maištaujančią provinciją atsipeikėti. Prie Alamo jis sunaikino pirmuosius sukilėlius, o tada Goliade įvykdė mirties bausmę keturiems šimtams teksasiečių, kurie jam pasidavė. Tačiau prie San Džasinto generolui buvo surengta pasala, jo armija išsklaidyta, o jis pats paimtas į nelaisvę. Teksasiečiai reikalavo Santa Anai mirties bausmės už Alamo žudynes, tačiau Samas Hjustonas turėjo kitų planų: jis pasiūlė diktatoriui pasirinkimą: jo gyvybę arba Teksasą. Santa Ana pasirinko pirmąjį variantą, ir Teksasas įgijo nepriklausomybę. Paskutinę savo prezidentavimo dieną Andrew Jacksonas pripažino Vienišosios Žvaigždės Respubliką, vadovaujamą jo buvusio padėjėjo, kuris 1814 m. vadovavo Tenesio milicijos pulkui Horseshoe Bend mieste.

Po aštuonerių metų prezidentas Johnas Tyleris nusprendė įrašyti savo vardą į istoriją aneksuodamas Teksasą, aplenkdamas Jacksono globotinį Jamesą K. Polką, kuris laimėjo prezidento rinkimus daugiausia dėl pažado įtraukti Teksasą į Šiaurės Amerikos Sąjungą. Įsiutusi Meksika bandė užginčyti Jungtinių Valstijų pretenzijas į teritoriją į šiaurę nuo Rio Grandės upės. Norėdamas įrodyti Amerikos pretenzijų pagrįstumą, Polkas pasiuntė generolą Zachary Taylorą į šiaurinę upės krantą. Kai Meksikos kareiviai atidengė ugnį į JAV armijos patrulį, praliedami amerikiečių kraują ant to, ką Polkas laikė Amerikos žeme, prezidentas nedelsdamas gavo Kongreso pritarimą pradėti karo veiksmus. Iki 1848 m. Amerikos kareiviai tokiais vardais kaip Grantas, Lee ir McClennanas jau buvo įžengę į senovės Montezumos miestą. Pažeminta Meksika buvo priversta atsisakyti visų pretenzijų į Teksasą, Pietvakarių teritorijas ir Kaliforniją. Kaip

kompensaciją už teritorinius perleidimus Jungtinės Valstijos skyrė Meksikai penkiolika milijonų dolerių.

Pinigai numalšino meksikiečių užsidegimą, bet negalėjo numalšinti jų širdyse degančios neapykantos. 1910 m. konfliktas vėl įsiplieskė. Meksikos revoliucijos metu Tampico mieste buvo sugauti antibažnytinio ir antiamerikietiško pobūdžio amerikiečių jūreiviai. Prezidentas Wilsonas įsakė siųsti jūrų pėstininkus į Vera Kruzą ir įsakė miesto neišlaisvinti, kol Meksika nepaleis dvidešimt vieno šūvio saliuoto Amerikos vėliavai. Wilsonas savo sprendimą paaiškino Didžiosios Britanijos ambasadoriui: „Noriu išmokyti pietų amerikiečius rinkti vertus vyrus į vyriausybę.“ Kai 1916 m. Pancho Villa ir jo banditai įsiveržė į Naująją Meksiką, Wilsonas pasiuntė 10 000 karių korpusą, vadovaujamą generolo Pershingo, kad su juo susidurtų.

Nepaisant Valstybės departamento „geros kaimynystės politikos“, 1938 m. Meksikos prezidentas Cardenas nacionalizavo Amerikos naftos kompanijų turtą – šis įvykis Meksikoje vis dar švenčiamas kaip nacionalinė šventė. Vėliau Meksikoje buvo įkurtas valstybinis naftos kartelis „Pemex“, kuris 1999 m. susitarė su OPEC pakelti pasaulines naftos kainas iki 35 USD už barelį – taip siekdamas nubausti Ameriką už tai, kad 1994 m. ji investavo 50 mln. USD į Meksikos ekonomiką, kuri buvo ant žlugimo ribos. Prisimename italų valstybės veikėjo Cavour atsakymą, kai 1859 m. jo paklausė, koks buvo Italijos suvienijimo tikslas: „Nustebinti pasaulį savo nedėkingumu“. Kokia viso to prasmė? Meksika istoriškai buvo nusistačiusi prieš JAV; meksikiečiai, švelniai tariant, nemėgsta savo šiaurinės kaimynės. Jie mano, kad mes atėmėme jų šaliai pusę teisėtos teritorijos. Todėl yra didelis požiūris į JAV tarp „senųjų imigrantų“ – airių, italų ir rytų europiečių – ir šiandieninių imigrantų iš Meksikos. Šiuo metu meksikiečių kilmės piliečiai sudaro mažiausiai penktadalį JAV gyventojų, o kasmet jų skaičius padidėja mažiausiai milijonu. Todėl turime suprasti ir atsižvelgti į skirtumus tarp senųjų ir naujųjų imigrantų, tarp vakarykštės ir šiandieninės Amerikos.

1. Meksika yra didžiausio imigrantų skaičiaus šaltinis. Dešimtajame dešimtmetyje meksikiečių kilmės JAV piliečių skaičius padvigubėjo iki dvidešimt vieno milijono (neįskaitant šešių milijonų „lotynų amerikiečių“ imigrantų, kurie atsargiai vengia surašymo pareigūnų). Dauguma „meksikiečių amerikiečių“ gyvena pietvakariuose, priešingai nei norėjo JAV įkūrėjai, kurie siūlė imigrantus tolygiai paskirstyti visoje šalyje, kad būtų lengviau asimiliuotis.

2. Meksikiečiai ne tik turi skirtingą kultūrą, bet ir daugiausia priklauso kitai rasei, o istorija ir patirtis rodo, kad skirtingų rasių žmonėms sunkiau asimiliuotis nei tos pačios rasės žmonėms. Šešiasdešimt milijonų JAV piliečių, teigiančių, kad jų kilmė vokiška, visiškai asimiliavosi, ko negalima pasakyti apie milijonus Azijos ir Afrikos kilmės žmonių, kurie vis dar neturi lygių teisių su baltaisiais.

3. Milijonai meksikiečių yra mūsų teritorijoje nelegaliai. Norėdami patekti į JAV, jie pažeidė įstatymus – ir tai daro diena iš dienos. Ekspertai apskaičiavo, kad kasmet į šalį atvyksta iki 1,6 milijono nelegalių imigrantų, dauguma – per „kraujuojančią“ pietinę sieną.

4. Kitaip nei praeities imigrantai, kurie prieš lipdami į laivą amžiams atsisveikina su savo tėvyne, meksikiečiai jokių būdu nenutraukia ryšių su savo tėvyne.

Milijonai jų nenori mokytis anglų kalbos ar tapti Amerikos piliečiais – jų namai yra Meksika, o ne Amerika, ir jie giriasi, kad vis dar yra meksikiečiai. Jie atvyko pas mus dirbti. Užuoat palaipsniui asimiliavęsi, jie kuria „mažąsias Tichuanas“ Amerikos miestuose – lygiai taip pat, kaip kubiečiai su savo „Mažąja Havana“ Majamyje. Vienintelis skirtumas tarp meksikiečių ir kubiečių yra tas, kad pirmieji Amerikoje dvidešimt kartų lenkia antruosius. Jie turi savo radijo ir televizijos stotis, savo laikraščius, filmus ir žurnalus; ir šiandien meksikiečiai amerikiečiai Jungtinėse Valstijose kuria ispanišką kultūrą, kuri skiriasi nuo amerikietiškos. Kitaip tariant, jie iš esmės tampa tauta tautoje.

5. Meksikiečių imigracijos bangos nebeplūsta į Ameriką, kuri svetingai priėmė europiečius. Mūsų tautinės mažumos išsiugdė įsitikinimą rasinio teisingumo ir etninės lygybės svarba. Šias tezes taip pat remia kultūros elitas, kuris atmetė Amerikos kaip „lydymosi katilo“ idėją ir pasisako už daugiakultūriškumo malonumus. Šiandien etninės mažumos yra „labai skatinamos“ laikyti savo nacionalinio identiteto – ir, žinoma, dėl to matome staigų nacionalizmo proveržį. „1960-ųjų internacionalizmas mirė“, – rašo Glennas Garvinas žurnale „Reason“. „Būtiniausias 1990-ųjų liberalizmo bruožas yra segregacija, užmaskuota kaip tapatybės politika.“ 5. Jei Calvinas Coolidge'as šiandien ištartų savo garsiąją frazę: „Amerika turi likti amerikietiška“, jis būtų apkaltintas „neapykantos nusikaltimu“.

6. Samuelis P. Huntingtonas, knygos „Civilizacijų susidūrimas“ autorius, imigraciją vadina „didžiąja mūsų laikų rykšte“.

7. Jis imigrantus skirsto į „konvertus“, kurie atvyksta asimiliuotis į mūsų visuomenę, ir „stop-giver“, kurie ateina pagal sutartį keleriems metams. „Naujieji imigrantai iš pietų, – rašo Huntingtonas, – nėra nei atsivertėliai, nei stabdytojai. Jie laksto tarp Karolinų ir Meksikos, išlaikydami dvigubą tapatybę ir įtraukdami į šį procesą savo šeimos narius.“

8 Remdamasis 1,6 milijono žmonių, kasmet suimamų už bandymą kirsti Rio Grandės upę, skaičiumi, Huntingtonas perspėja:

„Jei daugiau nei milijonas Meksikos kareivių kirstų mūsų sieną, Jungtinės Valstijos tai suvoktų kaip grėsmę nacionaliniams interesams ir atitinkamai reaguotų. Tačiau taikus milijono meksikiečių įsiveržimas, kurį, regis, sankcionavo prezidentas Vicente Foxas, kelia ne mažesnę pavojų Amerikai, ir Jungtinės Valstijos taip pat turi tinkamai reaguoti. Meksikiečių imigracija yra unikali savo pobūdžiu; ji kelia tiesioginę grėsmę mūsų tapatybei ir kultūriniam vientisumui, o galbūt net ir mūsų nacionaliniam saugumui.“⁹

Tačiau Amerikos lyderiai neskuba reaguoti „tinkamai“, nepaisant to, kad neseniai atlikta viešosios nuomonės apklausa parodė, jog 72 procentai šalies gyventojų pritaria imigracijos mažinimui; Kita apklausa, atlikta 2000 m. liepą, parodė, kad 89 proc. JAV piliečių pritaria reikalavimui, kad anglų kalba būtų pripažinta vienintele oficialia Jungtinių Valstijų kalba.¹⁰ Žmonės nori vyriausybės veiksmų, tačiau elitas absoliučiai nieko nedaro. Mes girimės esą „paskutinė supervalstybė“, tačiau mums trūksta ryžto ginti savo sienas ir reikalauti, kad imigrantai asimiliuotųsi į visuomenę.

Galbūt bendra meilė doleriui įveiks kultūrinę atskirtį ir mes laimingai gyvensime kartu – kaip „pirmosios universalios tautos“ piliečiai, kaip teigė vienas autorius.¹¹ Tačiau dėdė Semas labai rizikuoja priimdamas dešimčių milijonų žmonių, nepriklausančių baltiesiems amerikiečiams, diasporą. Jei padarysime lemtingą klaidą, ji bus negrįžtama – ir mūsų vaikai patirs visus abejotinus balkanizacijos „žavesius“; tokia klaida reikš Amerikos, kokią mes ją žinome, mirtį. „Jei asimiliacija neįvyks“, – rašo Huntingtonas, – „Jungtinės Valstijos taps lūžio linijos tauta, potencialiai subrendusia pilietiniam karui“.¹² Tad ar verta rizikuoti? Kodėl mes rizikuojame?

Vakarų šalys jau išgyvena kultūrinio dezintegracijos procesą pagal etnines grupes. Separatistiniai judėjimai suskaldė Sovietų Sąjungą, Jugoslaviją ir Čekoslovakiją; dabar jie bando suskaldyti Prancūziją, Ispaniją ir Italiją. 2001 m.

Vokietija pradėjo švęsti Senosios Prūsijos gimimą. Jungtinėje Karalystėje ant taksi durelių esantis Sąjungos vėliava ir Pasaulio futbolo čempionato emblema buvo pakeisti viduramžių Šv. Jurgio kryžiumi. Žmonės vis mažiau save tapatina su nacionaline valstybe ir vis labiau su savo klanu ir šeima. Kanados Albertos ir Saskačevano provincijose atsirado nepriklausomybės partijos, o 14 procentų Britų Kolumbijos gyventojų remia atsiskyrimą nuo Kanados.

Prezidentas Foxas pasiūlė sukurti Šiaurės Amerikos Sąjungą, kurios pagrindas būtų Kanada, Meksika ir Jungtinės Valstijos; tai reikštų visišką sienų atvėrimą prekėms ir žmonėms. „The Wall Street Journal“ gyrė šį pasiūlymą. Tačiau Meksikos BVP vienam gyventojui, siekiantis 5 000 USD, yra tik dalis Jungtinių Valstijų BVP, o pajamų skirtumas tarp JAV piliečių ir meksikiečių yra didžiausias pasaulyje tarp didelių kaimyninių šalių.¹⁵ Nuo NAFTA pabaigos 1993 m. realios pajamos Meksikoje sumažėjo 15 procentų. Pusė Meksikos gyventojų gyvena skurde, 80 milijonų žmonių pragyvena už mažiau nei 2 USD per dieną, o minimalus darbo užmokestis Jungtinėse Valstijose siekia 50 USD per dieną. Atidarykite sieną ir milijonai meksikiečių plūdo į Jungtines Valstijas ieškodami geresnio gyvenimo. Ar tikrai nėra nieko svarbiau už ekonomiką?

Ankstesnis mūsų įvaizdis apie meksikiečius kaip draugiškus, konservatyvius žmones, katalikybės ir tradicionalistinių įsitikinimų išpažinėjus, nebeatitinka realybės. Jungtinėse Valstijose neabejotinai yra milijonai meksikiečių kilmės amerikiečių, kurie, gavę pirmąjį JAV vyriausybės ir prezidento šauksmą, imsis ginklų ginti mūsų interesus. Žinoma, tikru amerikiečiu gali tapti kiekvienas iš bet kurios šalies ir bet kurio žemyno – istorija tai įrodė ne kartą.

Nepaisant to, demografiniai pokyčiai Amerikos pietuose, ypač Kalifornijoje, kur ketvirtadalis valstijos gyventojų yra ne indėnai, o trečdalis – lotynų amerikiečiai, sukėlė naują etninį šovinizmą. Kai prieš kelerius metus mūsų futbolo komanda žaidė su Meksikos komanda Los Andželo Koliziejuje, minia švilpė ir tyčiojosi grojant Amerikos himnui, Amerikos vėliava buvo nuleista nuo vėliavos stiebo, o komanda ir jos keli gerbėjai buvo apmėtyti vandens bombomis, alaus buteliais ir šiukšlėmis.

Prieš dvejus metus El Cenizo miestas Pietų Teksase paskelbė ispanų kalbą savo „miesto“ kalba; meras įsakė, kad visi verslo sandoriai būtų atliekami ispanų kalba ir kad ši kalba būtų vartojama visose miesto įmonėse. Be to, bet kokia

pagalba JAV imigracijos tarnyboms buvo uždrausta, grėisė atleidimas iš darbo ir išsiuntimas. El Cenizo faktiškai atsiskyrė nuo Jungtinių Valstijų.

2001 m. Naujosios Meksikos valstija svarstė galimybę pervadinti valstiją į „Nuevo Mexico“, grąžinant jai pavadinimą, kurį ji turėjo prieš prisijungdama prie Amerikos Sąjungos. Įstatymo projektas nebuvo priimtas; Jos rėmėjas, Kongreso narys Miguelis García, laikraščio interviu teigė, kad priežastis buvo „paslėptas rasizmas“, tas pats, kuris slypi dabartiniame valstijos pavadinime.

Separatizmo, nacionalizmo ir nesantaikos dvasia taip pat stiprėja lotynų amerikiečių gyvenamose didžiųjų miestų vietovėse. Lotynų amerikiečių studentų organizacija MEChA reikalauja grąžinti Pietvakarių teritorijas Meksikai. Charlesas Trujillo, Naujosios Meksikos universiteto profesorius ir „Čikano problemas“ tyrinėtojas, teigia, kad naujo Aztláno su Los Andželu sostine susiformavimas yra neišvengiamas ir kad meksikiečiai privalo tai pasiekti bet kokiomis priemonėmis.²⁰

„Mes iš naujo kolonizuojame Ameriką, ir todėl jie mūsų bijo. Laikas atsiimti tai, kas teisėtai priklauso mums“, – pareiškia Ricky Sierra iš Čikano nacionalinės gvardijos.²¹ Vienas iš demonstracijos Vestvude lyderių sušunka: „Mes atėjome... parodyti baltiesiems Los Andželo protestantams: mūsų yra daugiau!... Mes reikalaujame grąžinti savo žemes! Jos visada priklausė mums... Jei kas nors iš čia bus deportuotas, tai ne mes, o jūs!“²²

José Angelis Gutiérrezas, Teksaso Arlingtono universiteto politologijos profesorius ir Meksikiečių ir amerikiečių sąveikos tyrimų centro direktorius, mitinge pareiškė: „Baltoji Amerika sensta. Jie nebeturi vaikų. Jie miršta. Mūsų stiprybė – mūsų skaičius. Jie dreba iš baimės – ir man tai patinka!“²³

Žinoma, visi šie teiginiai primena pokalbius prie alaus bare, tačiau panašūs tonai girdimi ir oficialiuose pareiškimuose, kurie mielai atkartojami Lotynų Amerikos rajonuose. 1998 m. Meksikos generalinis konsulas José Pescadoras Osuna pareiškė: „Tam tikra prasme juokauju, bet kiekviename juoke yra kruopelė tiesos. Taigi, mano nuomone, Kalifornijoje išgyvename Rekonkistą.“²⁴ O Kalifornijos įstatymų leidėjas Artas Torresas 187 pasiūlymą, kuriuo nelegaliai gyvenantiems imigrantams atimama socialinė apsauga, pavadino „paskutiniais baltosios Amerikos atodūsiomis“.²⁵

„Kalifornija taps Meksikos valstija. Mes perimsime visą vyriausybę. Jei kam nors tai nepatiks, galės išvykti“, – pareiškė Mario Obledo, Lotynų Amerikos vienybės lygos prezidentas ir prezidento Clintono Laisvės medalio gavėjas.²⁶ O Meksikos prezidentas Ernesto Zedillo kreipėsi į meksikiečių kilmės amerikiečius Dalase šiais žodžiais: „Jūs esate meksikiečiai, meksikiečiai, gyvenantys į šiaurę nuo sienos.“²⁷

Tad kodėl meksikiečių imigrantai turėtų jausti bent kiek lojalumo šaliai, į kurią persikėlė vien ieškodami darbo? Ir kodėl nacionalistai ir patriotai meksikiečiai neturėtų svajoti apie savo Rekonkistą? Paimkime, pavyzdžiui, studentų organizaciją MEChA, kurios skyriui Kalifornijos universitete Los Andžele prieš kelerius metus vadovavo tam tikras Antonio Villaraigosa, kuris 1991 m., kad taptų Los Andželo meru, nesurinko keturiasdešimties tūkstančių balsų.

Akronimas MEChA reiškia „Movimiento Estudiantil Chicano de Aztlan“ arba „Čikano studentų judėjimas už Aztlaną“. Ko ji siekia? Jų pačių žodžiais tariant, MEChA nariai reikalauja grąžinti „mūsų tėvų žemes“, pavogtas „per piktyjų gringų invaziją į mūsų teritoriją“.²⁸ MEChA manifeste teigiama:

„Širdis rankose, rankos gimtojoje žemėje! Skelbiame savo metisų šalies nepriklausomybę. Esame bronziniai žmonės su bronziniais įrankiais! Prieš visą pasaulį, prieš visą Šiaurės Ameriką, prieš visus savo brolius bronziniame žemyne sakome: mes esame žmonės, mes esame tikrųjų pueblų žemė, mes esame aztlanas.“²⁹ MEChA plane (E1 P1an) teigiama: „Aztlanas priklauso tiems, kurie sėja sėklas, laisto pasėlius ir nuima derlių, o ne europiečiams svetimšaliams. Mes nepripažįstame nestabilių sienų bronziniame žemyne.“³⁰ MEChA šūkis yra: „Por la Raza todo. Fuera de la Raza nada“; tai yra „Viskas mūsų rasei ir nieko svetimšaliams“.³¹ MEChA reikalauja iš Jungtinių Valstijų atlyginti žalą, atlyginti žalą, padarytą „ekonominės vergijos, politinio išnaudojimo, etninės ir kultūrinės-psichologinės sprespaudos bei pilietinių ir žmogaus teisių atėmimo“.³² MEChA manifeste teigiama:

„Politinis išsivadavimas įmanomas tik per mūsų nepriklausomą veiklą, nes dviejų partijų sistema yra pabaisa su dviem galvomis, mintanti iš vieno lovio. Kur būsime dauguma, ten valdysime; kur būsime mažuma, tapsime įtampos šaltiniu; nacionaliniu požiūriu esame viena partija, la Famillia de Raza“.³³ Be to, MEChA pareiškė, kad jos simbolis turėtų būti erelis išskėstais sparnais, viename nage laikantis makahuittle, kitame – marihuanos cigaretę, o snape – uždegtą saugiklį.“³⁴

MEChA teorija iš esmės yra čikanų arijų rasės teorijos versija; tačiau ši organizacija turi keturis tūkstančius skyrių pietvakariuose, net Kornelio ir An Arboro universitetuose. Visa jų retorika – „mestizo rasė“, „bronzos“ žmonės“, „bronzinė kultūra“, „bronzinis žemynas“, „rasė svarbiausia“ – yra atvirai rasistinis ir antiamerikietiškas. Tai, kad Villaraigosa kandidatavo į antrojo pagal dydį Amerikos miesto merus niekam neaiškinant savo pozicijos dėl MEChA, dar labiau patvirtina, kad pagrindinės žiniasklaidos priemonės Jungtinėse Valstijose yra „moraliai pavaldžios“ bet kuriai mažumai, nesvarbu, ar tai būtų etninė, seksualinė ar bet kuri kita, jei tik ji įrodo, kad yra kažkokio persekiojimo auka.

Ir niekur etninė mažuma nepasiekė tokios sėkmės kaip Teksase. MEChA pastangų dėka iškilmingumas, galima sakyti, net pompastika, su kuria JAV švenčia Nepriklausomybės dieną, šioje valstijoje gerokai sumažėjo. 2000 m. Teksaso universitetas „surengė privatų renginį, kad surinktų pinigų šventei, tuo pačiu metu praktiškai niekam apie tai neinformuodamas...“³⁵

Tuo tarpu invazija tęsiasi. Kadaisie mieguista, dviejų tūkstančių mylių ilgio JAV ir Meksikos siena dabar tapo kasdienių susirėmimų arena. Rančos Arizonoje tūkstančiai pašalinių asmenų naudojami kaip bivaikai, kurie, judėdami į šiaurę, ardo tvoras, nuodija galvijus ir palieka ilgą šiukšlių pėdsaką. Net Meksikos armija su mumis elgiasi paniekinamai: pasak Valstybės departamento, per penkerius metus įvyko penkiasdešimt penki incidentai, susiję su armijos daliniais, o 2000 m. įvyko kažkas visiškai neįsivaizduojamo savo įžūlumu: Meksikos kareiviai sunkvežimiais pralaužė spygliuotos vielos užtvartas, apšaudė patrulį ir kurį laiką persekiojo du patrulio pareigūnus. Pasienio pareigūnai mano, kad tam tikri Meksikos kariniai pareigūnai bendradarbiauja su narkotikų karteliais.

Amerika tapo prieglobsčiu pertekliniam gyventojų skaičiui, kurio pati Meksika negali išmaitinti. Meksikos gyventojų skaičius auga dešimtimis milijonų žmonių per dešimtmetį, todėl nesunku manyti, kad po tam tikro laiko Amerikos pietvakariai bus visiškai „ispanizuoti“. Meksikos senatorius Adolfo Zincer mano, kad „Meksikos ekonominė politika grindžiama nuolatine gyventojų emigracija į Jungtines Valstijas“.³⁷ Antiamerikietiškas buvęs komunistas Jorge Casteñada prieš šešerius metus davė interviu „Atlantic Monthly“ ir perspėjo, kad bet koks JAV bandymas trukdyti imigracijai „sukels socialinį sproginimą Meksikoje... JAV nepritaria imigracijai, bet nieko negali dėl to padaryti“.³⁸ Atsižvelgiant į tai, kad senatorius Sincere dabar yra prezidento Foxo nacionalinio saugumo patarėjas, o

Jorge Casteñada yra užsienio reikalų ministras, mums būtų gerai įsiklausyti į jų nuomonę.

Valdant Foxui, Sincere'ui ir Casteñadai, Meksikos politika buvo išreikšta tiesiogine parama nelegaliai imigracijai į JAV. Netgi buvo įkurta organizacija „Meksikiečiai užsienyje“; ši organizacija padeda nelegaliai gyvenantiems imigrantams išvengti susidūrimų su JAV pasienio apsaugos pareigūnais Arizonos ir Kalifornijos dykumose, aprūpindama pabėgėlius „pirmosios pagalbos vaistinėėmis“ – vandeniu, džiovinta mėsa, vaistais, tvarsčiais ir prezervatyvais – kurios nemokamai dalijamos Meksikos miestuose ir kaimuose. Ji taip pat nurodo, kur Kalifornijoje kreiptis norint gauti vyriausybės išmokas neužduodant klausimų ir neprašant dokumentų. Trumpai tariant, Meksika šiuo metu vadovauja JAV invazijai, o mes reaguojame ne tik „adekvačiai“, bet ir nedrąsia tyla bei droviai nusukdami akis. 39

Kalifornija labiausiai traukia meksikiečius; tuo tarpu sociologas Williamas Gray'us pastebi atvirkštinę afroamerikiečių ir anglosaksų migraciją iš Auksinės valstijos į vietas šalies žemėlapyje, kurios primena miestus ir miestelius, kuriuose šie žmonės praleido savo vaikystę ir jaunystę. 40 Kiti Kalifornijos gyventojai keliai į uždaras bendruomenes. Taip, valstija, negalinti kontroliuoti savo sienų, nebėra valstija tikraja šio žodžio prasme – kaip prieš dvidešimt metų perspėjo Ronaldas Reaganas.

Susirūpinimas dėl radikalių JAV gyventojų etninės sudėties pokyčių dažnai vadinamas „nepatriotišku“. Tačiau prisiminkime patriotą Benjaminą Frankliną, kuris kartą paklausė: „Kodėl anglų įkurta Pensilvanija turėtų tapti svetimšalių kolonija, kurie netrukus užvaldys ir suvokdins viską aplinkui?“⁴¹ Franklinas niekada nesužinojo, kokios pagrįstos buvo jo baimės: vokiečių imigraciją nutraukė Septynerių metų karas.

Prezidentas Teodoras Ruzveltas perspėjo: „Vienintelis absoliučiai tikras būdas sugriauti šią šalį, atimti iš jos bet kokią galimybę egzistuoti kaip valstybei – leisti nacionalistinius sukilimus.“⁴² Imigracija yra neatidėliotinas klausimas, reikalaujantis nedelsiant spręsti, nes jis kelia klausimą: kas mes, amerikiečiai, esame? Kaip ir Misisipė – lėta, ilga ir gyvybę teikianti – imigracija daugeliu atžvilgių praturtino Ameriką, ir mūsų istorija to niekada neleis mums pamiršti. Tačiau kai Misisipė išsilieja iš krantų, paliktas nuniokojimas yra siaubingas. Apskritai kalbant, dėl politinio korektiškumo triumfo imigracija šiandien

paprastai nėra aptarinėjama ar smerkiama. Manoma, kad tik „nacionalistai“ arba „ksenofobai“ gali būti nepatenkinti politika, kuri į Jungtines Valstijas pritraukia tiek daug skirtingų odos spalvų, kilmės ir tikėjimų žmonių. Tuo tarpu upės vanduo, remiantis Misisipės analogija, kyla. Kas nutiks mūsų šaliai, jei šie vandenys išsilies už krantų?

1999 m. pabaigoje šių eilučių autorė išvyko iš Tuksono ir pasuko į pietryčius link Daglaso, Arizonos pasienio miestelio, kuriame gyvena aštuoniolika tūkstančių gyventojų. Daglasas jau seniai yra pagrindinis nelegalios imigracijos iš Meksikos forpostas. Vien 1999 m. kovo mėn. pasienio patrulis tikėjosi, kad į Jungtines Valstijas atvyks dvidešimt septyni tūkstančiai meksikiečių – tai atitinka pusantro Daglaso gyventojų, nelegaliai kirtusių sieną per vieną mėnesį!⁴³

Būdamas Daglase, aplankiau Teresą Murray, aštuoniasdešimt dvejų metų našlę, gyvenančią Arizonoje nuo gimimo. Jos rančą juosia septynių pėdų aukščio geležinė tvora su spygliuota viela; kiekvienose duryse ir lange yra geležinės žaliuzės ir itin jautri signalizacijos sistema. Ponia Murray miega su .32 kalibro pistoletu ant naktinio stalelio, nes nelegalūs imigrantai į jos namus įsilaužė mažiausiai trisdešimt kartų. Anksčiau ji pasikliaudavo savo šunimis, bet juos sunaikino, kai kažkas per tvorą permetė stiklo šukėmis prikimštą mėsą. Kitaip tariant, Teresa Murray gyvena savo gyvenimą griežto saugumo kalėjime – ir tai savo namuose, savo šalyje! Ir visa tai todėl, kad JAV vyriausybei trūksta ryžto laikytis įstatymų ir tinkamai apsaugoti Jungtinių Valstijų sieną.

Jei Amerikai kas nors rūpi, tai tas „kažkas“ yra laisvė. Tačiau Teresa Murray man prisipažino: „Praradau savo laisvę. Negaliu net išeiti iš namų nepaprašiusi, kad kas nors prižiūrėtų mane, kol manęs nėra. Anksčiau sieną kirsdavome, kada tik norėdavome. Mums dirbdavo meksikiečiai. Ir gyvenimas čia visada buvo smagus ir malonus. O dabar – pragaras. Taip, pragaras.“⁴⁴

Teresa Murray ir daugelis kitų amerikiečių, pradę laisvę, gyvena pragare, o Amerikos kareiviai gina Korėjos, Kuveito ir autonominio Kosovo regiono sienas. Bet ar rizika, kurią jie prisiima, būdami per pusę pasaulio nuo namų, gali prilygti rizikai, su kuria susiduria Amerikos piliečiai, gyvenantys pasienyje su Meksika? Ant tos pačios sienos, kurią naktį kerta tūkstančiai armijų, judėdamos į šiaurę, į didžiosios Amerikos miestus. Yra tik vienas skirtumas tarp priešo invazijos ir imigracijos: priešai ateina ir išeina, bet imigrantai lieka...

KAS SUNAIKINO REIGANO KOALICIJĄ?

Ketvirtį amžiaus, nuo 1968 iki 1992 m., Respublikonų partija turėjo „pirmosios nakties teisę“ į JAV prezidento postą. Richardo Nixono sukurta ir Ronaldo Reagano atgaivinta „Naujoji dauguma“ respublikonams davė penkias pergales šešeriuose prezidento rinkimuose. Šios pergalės buvo pasiektos pritraukiant du demokratų blokus prie tradicinės respublikonų bazės: katalikus iš šiaurinių valstijų ir baltuosius protestantus iš pietinių valstijų. Ponas Nixonas šiuos rinkėjus viliojo pažadais ir, kaip sakoma, „ritualiniais politiniais burtais“, šlovinančiais patriotizmą, populizmą ir socialinį konservatizmą. Ši sėkmė sustiprino respublikonų pozicijas pramoninėse valstijose ir „vietiniuose pietuose“, kurie nuo Apomatokso laikų buvo laikomi demokratų tvirtove. Bėgant metams, „Niksono ir Reagano koalicija“ ėmė atrodyti praktiškai nepažeidžiama. McGovernas, Mondale'as ir Dukakis surinko po 90 procentų juodaodžių balsų, tačiau respublikonai visada turėjo 60 procentų baltaodžių balsų, sudarydami daugiau nei 90 procentų rinkikų kolegijos balsų, todėl pergalė visada priklausė Respublikonų partijai.

Tai buvo „pietų strategija“. Spauda ją vadino amoralia, o demokratai aktyviai bendradarbiavo su segregacijos šalininkais, ypač Adlai Stevensonu. Už Misūrio, pasienio valstijos su pietinėmis pakraipomis, tik „Dixiecrat valstijos“*, kurios vėliau perėjo į George'o Wallace'o pusę, 1956 m. pakluso Stevensonui.

Nei Nixonas, nei Reaganas nepalaikė segregacijos. Būdamas viceprezidentu, Nixonas gynė pilietines teises daug aktyviau nei senatoriai Johnas F. Kennedy ir Lyndonas Johnsonas. Jo vaidmuo pergalingai priimant Pilietinių teisių aktą (1957 m.) Senate buvo paminėtas Martino Lutherio Kingo jaunesniojo sveikinimo laiške, kuriame jis gyrė viceprezidento Nixono „nenuilstamą darbą“ ir „bebailą tikslo siekimą“.45

Ketvirtį amžiaus demokratai negalėjo mesti iššūkio respublikonams dėl prezidento posto, nes nesugebėjo atimti iš respublikonų net dalies baltųjų balsų. Išskyrus Lyndono Johnsono šovininistinę paramą 1964 m., nė vienam demokratui nuo Harry Trumano (1948 m.) nepavyko užsitikrinti baltųjų rinkikų balsų. Tačiau priėmus 1965 m. Imigracijos įstatymą, respublikonų prezidento posto monopolija buvo nutraukta.

1953 m. per antisovietinį sukilimą Rytų Berlyne vokiečių komunistų dramaturgas Bertoltas Brechtas svarstė: „Ar nebūtų paprasčiau vyriausybei išsklaidyti žmones

ir išrinkti kitus?“⁴⁶ Per pastaruosius trisdešimt metų Amerika importavo naują elektoratą, o patys respublikonai nuoširdžiai rėmė imigracijos politiką, kuri pritraukia Trečiojo pasaulio balsus į demokratų stovyklą ir silpnina Niksono ir Reagano koalicijos demonstruojamą „republikonų įtaką“.

** Diksiekretų valstijos – iš slengo „diksiekretas“, „demokratas iš pietinių valstijų“. – Vertėjo pastaba.*

1996 m. respublikonai gavo tai, ko norėjo. Šešios iš septynių valstijų, kuriose gyvena daugiausia imigrantų – Kalifornija, Niujorkas, Ilinojus, Naujasis Džersis, Masačusetsas, Florida ir Teksasas – balsavo už Clintoną. 2000 m. penkios iš septynių valstijų balsavo už Gorą, o Floridoje balsai pasidalijo po lygiai. Iš penkiolikos valstijų, kuriose gyvena daugiausia nevietinių gyventojų, Bušas pralaimėjo dešimt. Tačiau iš dešimties valstijų, kuriose gyvena mažiausiai užsienyje gimusių gyventojų – Montanos, Misisipės, Vajomingo, Vakarų Virdžinijos, Pietų Dakotos, Šiaurės Dakotos, Pietų Karolinos, Alabamos, Tenesio ir Arkanzaso – Bušas laimėjo visose dešimtyje.

Iš valstijų, kuriose gyvena daugiausia imigrantų, tik Teksasas buvo laikomas respublikonu, tačiau šiandien jis seka Kalifornijos pavyzdžiu. Dešimtajame dešimtmetyje Teksasas priėmė 3,2 mln. naujų gyventojų, o ispanakalbių gyventojų skaičius išaugo nuo 25 iki 33 procentų. 47 Lotynų Amerikos kilmės žmonės dabar sudaro etninę daugumą keturiuose didžiausiuose Teksaso miestuose: Hiustone, Dalase, San Antonijuje ir El Pase. „Baltieji anglai netrukus taps mažuma Teksase“ – tokia antraštė neseniai pasirodė „The New York Times“.⁴⁸ Valstijos anglakalbių skaičius sumažėjo nuo 60 procentų 1990 m. iki 53 procentų 2000 m., tad diena tikrai netoli, kai anglai vėl taps etnine mažuma, kaip buvo prieš Alamo. „Skaičiavimai rodo, – teigia „The Dallas Morning News“, – kad iki 2005 m. mažiau nei pusė Teksaso gyventojų bus baltaodžiai.“⁴⁹

Ir visa Amerika seka Kalifornijos ir Teksaso pavyzdžiu. „1960 m. Jungtinių Valstijų gyventojų skaičius sudarė 88,6 proc. baltaodžių; 1990 m. baltaodžių dalis jau siekė 75,6 proc., tai yra, per trisdešimt metų matėme 13 procentinių punktų sumažėjimą... Iki 2020 m. baltaodžių dalis sumažės iki 61 proc.“⁵⁰ Taip rašo Peteris Brimelovas, žurnalo „Forbes“ ekspertas. Iki 2050 m. europiečiai amerikiečiai, didžiausias ir patikimiausias respublikonų rinkėjas, taps etnine mažuma Jungtinėse Valstijose – dėl tos pačios imigracijos politikos, kurią

propaguoja Respublikonų partija. Johnas Stuartas Millis nebuvo visiškai klydęs, pavadinęs konservatorius „kvailių partija“.51

Ispanakalbiai yra sparčiausiai auganti etninė grupė Amerikos visuomenėje. 1980 m. jie sudarė 8,4 proc., 1990 m. – 9 proc., o 2000 m. – daugiau nei 12 proc. „Šios grupės narių gimstamumas yra gerokai didesnis nei baltaodžių ar juodaodžių. Kalbant apie vaisingumą, jie yra šeštojo dešimtmečio kūdikių bumo lygyje“, – teigė Jeffrey Passel, statistikas Miesto institute.52 Šiandien Jungtinėse Valstijose ispanakalbių yra 35,4 mln., tai yra maždaug tiek pat, kiek afroamerikiečių; ir ši etninė grupė daugiausia remia demokratų. Ponas Bushas pralaimėjo afroamerikiečių rinkėjų balsus vienuolika prieš vieną, o jo pralaimėjimas lotynų amerikiečių rinkėjų balsuose buvo du prieš vieną.

1996 m. Clintonas laimėjo lotynų amerikiečių balsus septyniasdešimt vienas prieš dvidešimt vieną, o pirmą kartą balsuojantys laimėjo devyniasdešimt vienas prieš šešis. Pripažindama, kad imigrantai gali suteikti dabartiniais demokratams monopolį Baltuosiuose rūmuose, Clintonų komanda agresyviai siekė imigrantų natūralizacijos. Per metus, pasibaigusius 1996 m. rugsėjo 30 d., Imigracijos ir natūralizacijos tarnyba užregistravo 1 045 000 imigrantų kaip naujus JAV piliečius, nors tik vėliau paaiškėjo, kad 80 000 iš jų turėjo teistumą, o 6 300 buvo ieškomi policijos. Štai naujų JAV piliečių skaičiai per pastaruosius penkerius metus:

1996	1 045 000
1997	598 000
1998	463 000
1999	872 000
2000	8983155

Kalifornija priima trečdalį naujų piliečių. Dešimtajame dešimtmetyje jos gyventojų skaičius sumažėjo 100 000 baltaodžių, bet padidėjo milijonu lotynų amerikiečių.56 Šiandien 16 procentų Kalifornijos rinkėjų yra lotynų amerikiečiai, o per paskutinius prezidento rinkimus jie faktiškai atidavė Kaliforniją Gore'ui. „Abiejų partijų nariai dalyvavo rinkėjų registracijos ceremonijoje“, – prisiminė demokratų konsultantas Williamas Garrickas. „Čia demokratų stalas, ten respublikonų stalas. Prie mūsų stalo darbas verda įkarštyje. Prie jų stalo –

linksmybės.“57 Surinkusi penkiasdešimt penkis balsus, Kalifornija, Niksono ir Reagano gimtoji valstija, tapo respublikonų kapinėmis. Kalifornijoje referendumai taip pat grindžiami „etniniu prioritetu“. 1994 m. lotynų amerikiečiai, prisidengę Meksikos vėliavomis, protestavo prieš 187-ąjį pasiūlymą, kuris būtų atėmęs iš nelegalių imigrantų socialinę apsaugą. 1996 m. jie balsavo už tai, kad pilietinių teisių referendume pirmenybė būtų teikiama etninei kilmei. 1998 m. jų balsai išsaugojo dvikalbę švietimo sistemą, nepaisant to, kad didžioji dauguma anglosaksų balsavo prieš ją. Ronas Unzas, referendumo „Anglų kalba vaikams“, kuriuo buvo siekiama panaikinti dvikalbę švietimo sistemą, iniciatorius, mano, kad 1992 m. Los Andželo sukilimas gali tapti Rubikonu kelyje į Amerikos balkanizaciją:

„Dūmų kamuoliai iš degančių pastatų, bejausmiai televizijos kadrai, dokumentuojantys sunaikinimą, beveik sunaikino Pietų Kalifornijos vidurinėsios klasės socialinio saugumo jausmą. Laiminga Kalifornija, kur „kiekvienam yra vietos“, staiga virto atšiauria, brutalia distopija... didžiulis skaičius už apiplėšimus suimtų (o vėliau deportuotų) lotynų amerikiečių privertė baltuosius atsargiai žiūrėti į sodininkus ir aukles, kurios vos prieš kelias savaites atrodė visiškai nekenksmingos. Jei „daugiakultūris“ Los Andželas staiga virto chaosu, kokio saugumo baltųjų mažuma gali tikėtis sparčiai lotynizuojančioje Kalifornijoje?“58

Be politinių tremtinių iš tokių šalių kaip Vengrija ar Kuba, imigrantai linkę remti valdančiąją partiją. Priežastis paprasta: jie iš vyriausybės gauna daugiau – nemokamą vaikų švietimą, būsto subsidijas, sveikatos priežiūrą – nei sumoka mokesčių. Atvykę beveik skurde, jie greitai nepasiekia pajamų lygio, kuris sudarytų didelę federalinių pajamų dalį. Tad kodėl imigrantas turėtų remti respublikonus, kurie mažina mokesčius, kurių vis tiek nemoka? Jie tikrai palaikytų demokratų, kurie kuria socialines programas imigrantų gyvenimui gerinti.

Po Eliso salos dauguma imigrantų vyksta į Demokratų partijos būstinę. Tik patekę į vidurinę klasę, nevietiniai amerikiečiai pradeda „atsiversti į respublikonų tikėjimą“. Prognozuojama, kad ši transformacija truks dvi kartas. Kasmet natūralizuodami ir registruodami nuo pusės iki milijono imigrantų, demokratai faktiškai užsitikrino savo pergalę prezidento rinkimuose ateinantiems metams. Jei respublikonai nieko nedarys, masinė imigracija pašalins Respublikonų partiją

iš politinės arenos, paversdama ją politine mažuma, atstovaujančia naujos etninės mažumos – euroamerikiečių – interesams.

Kartu su besikeičiančiomis etninėmis proporcijomis šalyje keičiasi ir Amerikos politika. Didėjanti imigracija natūraliai veikia kairiųjų rankose, atveddama juos į valdžią. Sparčiai augantis lotynų amerikiečių ir juodaodžių elektoratas jau privertė Respublikonų partiją atsiimti pasiūlymus mažinti socialines išlaidas. 1996 m. respublikonai planavo panaikinti Švietimo departamentą. Šiandien jie ragina jį konsoliduoti. Kuo didesnis „lotynų amerikiečių“ imigracijos lygis, tuo svarbesnis tampa lotynų amerikiečių balsas pagrindinėse valstijose ir tuo svarbesni jie patys Amerikai. 2000 m. AFL-CIO, kuri priešinosi masinei imigracijai, staiga atgavo protą ir pasiūlė amnestiją nelegaliems imigrantams, tikėdamasi pritraukti milijonus naujų narių, mokančių nario mokestį. Tuo tarpu Busho administracija, priimdama politinius sprendimus ir skirdama pareigūnus, atsižvelgė į lotynų amerikiečių problemas, dažnai konservatorių nenaudai.

AMERIKIEČIŲ KVEBEKAS?

Harvardo ekonomistas George'as Borjasas, tyrinėjęs masinės imigracijos ekonominį pobūdį, nenustatė jokio teigiamo ekonominio poveikio skatinant migraciją į Jungtines Valstijas. Papildomos išlaidos švietimui, socialinei apsaugai ir net kalėjimams (kur atsiduria tam tikras skaičius imigrantų), taip pat papildoma našta žemei, vandeniui ir energijos ištekliais – visa tai jokių būdu neatsveria pajamos, gautos apmokestinant imigrantus. Nacionalinis ekonominių tyrimų biuras 1995 m. įvertino imigracijos išlaidas 80,4 mlrd. USD.⁵⁹ Rice universiteto ekonomistas Donaldas Huddle'as apskaičiavo, kad iki 2006 m. vidutinės metinės išlaidos imigracijai pasieks 108 mlrd. USD.⁶⁰ Kaip galima pateisinti tokias išlaidas ir kokią naudą teikia imigrantai, atsižvelgiant į tai, kad beveik sąmoningai siekiame Amerikos balkanizacijos?

2000 m. surašymas patvirtino daugelį prielaidų. Pirmą kartą nuo valstijos susikūrimo baltieji Kalifornijoje buvo etninė mažuma. Prasidėjo „baltųjų pabėgimas“. Dešimtajame dešimtmetyje Kalifornijos gyventojų skaičius išaugo trimis milijonais, tačiau valstijos angloamerikiečių populiacija „sumažėjo beveik puse milijono... stebindama daugelį statistikų“.⁶¹ Los Andželo apygarda neteko 480 000 baltaodžių, o respublikonų tvirtovė Orindžo apygarda prarado 6 procentus savo baltaodžių gyventojų. „Nebegalime teigti, kad esame daugiausia baltųjų, vidurinėsios klasės valstija“, – teigė Pietų Kalifornijos mokslo centro

tyrėjas Williamas Fultonas.⁶² Valstybės bibliotekininkas Kevinas Starras Kalifornijos „ispanizaciją“ laiko natūraliu ir neišvengiamu procesu:

„Anglosaksų hegemonija Kalifornijai buvo tarpinis etapas, kuriame gyventojų tapatybė konstruojama kaip arka – nuo pirmojo ispanų atvykimo iki šiandieninio grįžimo prie savo šaknų. Kalifornijos ispanų kultūra visada egzistavo; ji buvo tiesiog slopinama nuo 1860 iki 1960 m. Šiandien stebime Kalifornijos pirminės tapatybės atgimimą, kuris iš tiesų yra pasaulinio Kalifornijos ir Meksikos tęstinumo dalis.“⁶³

Ateitis yra gana nuspėjama. Kasmet Kaliforniją paliekant šimtams tūkstančių anglosaksų, per dešimt metų valstijos azijiečių populiacijai išaugus 42 procentais, o 43 procentams visų dabartinių Kalifornijos gyventojų iki aštuoniolikos metų gimstant ispanakalbams, didžiausia Amerikos valstija virsta „Trečiojo pasaulio“ valstija.⁶⁴

Niekas dar nežino, kaip visa tai klostysis, tačiau Kalifornija gali tapti dar vienu Kvebeku, reikalaujančiu pripažinti savo unikalią „ispanišką“ kultūrą, netgi atsiskirti – arba naujuoju Alsteriu. „Sinn Féin“ užsitikrino dideles nuolaidas iš Dublino, o meksikiečiai amerikiečiai gali reikalauti iš JAV vyriausybės specialaus statuso Kalifornijai, dvigubos pilietybės ir teisės balsuoti pagal Meksikos įstatymus. Meksikos prezidentas Foxas pritaria šioms idėjoms ir jas remia. Kadangi Kalifornijoje balsuoja 20 procentų JAV rinkikų balsų, o Kalifornijos balsavimo rezultatus lemia lotynų amerikiečiai, kuris JAV prezidento kandidatas rizikuotų ignoruoti šiuos reikalavimus? „Džiaugiuosi galėdamas pranešti, kad Meksikos žmonės išsiplėtė už valstijos ribų ir kad imigracija atliko labai svarbų vaidmenį“, – pareiškė prezidentas Zedillo.⁶⁵

Jo įpėdiniai išreiškė panašias mintis. Meksikos prezidento kandidatai vykdo rinkimų kampanijas JAV tarp Meksikos diasporos. Gubernatorius Gray'us DAVISAS svarsto gegužės 5-ąją – dieną 1862 m., kai Chuarezas nugalėjo Prancūzijos armiją Puebloje – paskelbti oficialia valstybine švente. „Artimiausiu metu, – sako DAVISAS, – žmonės Kaliforniją ir Meksiką suvoks kaip vieną saulėtą teritoriją.“⁶⁶ Ir ji bus vadinama, tęsiame, Aztlanu.

Šiandienos Amerika nebėra „dvirasė“ valstybė, kaip buvo septintajame dešimtmetyje, kuri siekė panaikinti etninius skirtumus visuomenėje, kurioje 90 procentų vyravo baltieji gyventojai. Šiandien susiduriame su „daugiarasine“, daugiakultūre ir daugiataute šalimi. Viceprezidentas Gore'as suvokė šią

transformaciją; ne veltui savo garsiojoje kalboje jis nacionalinį šūkį „E Pluribus Unum“ išvertė kaip „Iš vieno - daugelis“.6

Šiuo metu Jungtinėse Valstijose gyvena 28,4 mln. nevietinių amerikiečių. Pusė jų yra imigrantai iš Lotynų Amerikos ir Karibų jūros regiono, ketvirtadalis – iš Azijos, o likusieji – iš Afrikos, Artimųjų Rytų ir Europos. Vienas iš penkių Niujorko ir Floridos gyventojų yra nevietinis amerikietis, kaip ir vienas iš keturių Kalifornijos gyventojų. Turint 8,4 mln. nevietinių gyventojų ir per pastaruosius 31 dešimtmetį nepastačius nė vienos naujos elektrinės, nenuostabu, kad Kalifornijoje reguliariai nutrūksta elektros energijos tiekimas. Atsižvelgiant į nesibaigiančią imigraciją, Amerikai reikia be galo plėsti energijos išteklius – hidroenergią, iškastinį kūrą (naftą, anglį, benziną) ir branduolinę energiją. Vienintelė alternatyva – laikini elektros energijos tiekimo sutrikimai ištisuose miestuose ir regionuose, griežtas taupymas ir ilgos eilės degalinėse...

Dešimtajame dešimtmetyje imigrantai ir jų vaikai sudarė 100 procentų Kalifornijos, Niujorko, Naujojo Džersio, Ilinojaus ir Masačusetso gyventojų skaičiaus augimo, taip pat daugiau nei 50 procentų Floridos, Teksaso, Mičigano ir Merilando gyventojų skaičiaus augimo.⁶⁸ Kadangi Jungtinės Valstijos išduoda imigracijos leidimus daugumai artimiausių imigrantų giminaičių, europiečiams tampa sunkiau patekti į mūsų šalį, o, pavyzdžiui, ištisi kaimai iš Salvadora vis dažniau atsiduria mūsų teritorijoje.

Statistika gali pateikti didėjančios imigracijos iš Trečiojo pasaulio šalių rezultatus. Vidutinis europiečio amerikiečio amžius yra 36 metai, vidutinis lotynų amerikiečio amžius – 26 metai. Vidutinis nevietinių amerikiečių amžius yra 33 metai, tai yra gerokai mažiau nei kitų etninių grupių Amerikoje; Pavyzdžiui, anglosaksų atveju šis skaičius yra 40, o airių ir škotų – 43. Kyla klausimas: ar JAV vyriausybė, kasmet deportuodama vos 1 procentą iš vienuolikos milijonų nelegalių imigrantų, pažeidžia savo konstitucinę pareigą ginti amerikiečių teises?⁶⁹ Spręskite patys:

Trečdalis į JAV atvykstančių legalių imigrantų neturi vidurinio išsilavinimo. Apie 22 procentai net neturi vidurinio išsilavinimo, palyginti su 5 procentais gimtųjų amerikiečių;⁷⁰

Daugiau nei 36 procentai visų imigrantų ir 57 procentai imigrantų iš Centrinės Amerikos neuždirba dvidešimties tūkstančių dolerių per metus. Tarp imigrantų, atvykusių į JAV po 1980 m., 60 procentų vis dar neuždirba šios sumos;⁷¹

29 procentai imigrantų šeimų gyvena žemiau skurdo ribos, tai yra dvigubai daugiau nei tarp vietinių šeimų;⁷²

Imigrantai gauna nemokamą maisto dalijimą. Socialinio draudimo ir mokyklų maitinimo programos gali gauti šią paramą 100 procentų laiko, o vietiniai amerikiečiai gali gauti ne daugiau kaip 50 procentų laiko;⁷³

Darbo departamentas apskaičiavo, kad imigrantai sudaro 50 procentų realaus darbo užmokesčio nuostolių mažas pajamas gaunantiems amerikiečiams;⁷⁴

Remiantis 1991 m. statistika, nevietiniai amerikiečiai padarė 24 procentus visų nusikaltimų Los Andžele ir 36 procentus visų nusikaltimų Majamyje;⁷⁵ 1980 m. federaliniuose ir valstijų kalėjimuose buvo 9000 nevietinių amerikiečių nusikaltėlių. Iki 1995 m. šis skaičius išaugo iki 59 000, ir į jį neįskaičiuoti nusikaltėliai, kurie jau buvo tapę JAV piliečiais, arba nusikaltėliai, kuriuos Castro išvijo iš Kubos;⁷⁶

Nuo 1989 iki 1994 m. nelegalių imigrantų skaičius Kalifornijos kalėjimuose išaugo tris kartus – nuo 5 500 iki 18 000 žmonių.⁷⁷

Lengva pastebėti, kad aukščiau pateiktose statistinėse santraukose neminimi imigrantai iš Europos ir kad nemažai rodiklių, pavyzdžiui, žemas išsilavinimo lygis, netaikomi žmonėms iš Azijos.

Nepaisant to, masinė imigracija iš Trečiojo pasaulio šalių tęsiasi, nes ji „naudinga verslui“, ypač tiems, kurie įdarbina daug darbuotojų už mažus atlyginimus. 2001 m. pavasarį Verslo politinių veiksmų komitetas (BIPAC) paskelbė „mobilizacijos darbotvarkes paprastiems žmonėms“.⁷⁸ Pasak „Wall Street Journal“, 400 aukštųjų technologijų įmonių ir 150 prekybos asociacijų „ragina normalizuoti santykius ir prekybą su Kinija... ir sušvelninti imigracijos įstatymus, kad būtų patenkinti darbo jėgos poreikiai“.⁷⁹ Tačiau tai, kas naudinga korporacinei Amerikai, nebūtinai naudinga Amerikos širdžiai. Kalbant apie sienų atvėrimą, korporaciniai ir nacionaliniai interesai ne tik prieštarauja vienas kitam, bet ir smarkiai konfliktuoja. Jei Amerikos ekonomika pateks į užsitęsusią recesiją, sužinosime, ar mūsų šalis vis dar išlieka „tautų lydomosi katilu“.

Tačiau masinė imigracija kelia daug rimtesnių klausimų nei vien darbo vietos ar atlyginimai. Ant kortos pastatytas ne kas kita, kaip Amerikos, kaip tautos, likimas.

KAS YRA TAUTA?

Dauguma žmonių, kurie palieka savo tėvynes ir persikelia į Ameriką, nesvarbu, ar iš Meksikos, ar iš Mauritanijos, yra padorūs žmonės, o ne nusikaltėliai. Jie atvyksta čia ieškodami to „geresnio gyvenimo“, kurio siekė mūsų europiečiai protėviai. Jie atvyksta dirbti, laikosi mūsų įstatymų, džiaugiasi jiems atsiveriančia laisve ir galimybėmis; dauguma myli Ameriką ir daugelis nori sukurti amerikietiškas šeimas. Tokių žmonių galima rasti visur. Tačiau augantis imigrantų iš šalių, kurių kultūros mažai kuo skiriasi nuo Amerikos, skaičius kelia klausimą: kas yra tauta?

Kai kurie tautą apibrėžia kaip tautą, kurią vienija bendra kilmė, kalba, literatūra, istorija, didvyriai, tradicijos, papročiai, institucijos ir tikėjimas – kaip tautą, gyvenančią tam tikroje teritorijoje nuo neatmenamų laikų. Tai yra „vietinių amerikiečių“ tautos samprata. Tarp tų, kurie palaikė šią koncepciją, buvo valstybės sekretorius Johnas Quincy Adamsas, kuris nustatė tokias taisykles imigrantams: „Jie privalo nusimesti savo europietišką kailį ir jo daugiau nebevilkėti. Jie privalo žvelgti į priekį ir galvoti apie palikuonis, o ne apie protėvius.“⁸⁰ Atrodo, kad Theodore'as Rooseveltas, kuris priešinosi „šovinizmui“, pritarė Adamso požiūriui. Woodrow Wilsonas, kalbėdamas natūralizuotiems imigrantams Filadelfijoje 1915 m., antrino Theodore'ui Rooseveltui: „Žmogus, kuris Amerikoje save tapatina su tam tikra etnine grupe, dar netapo amerikiečiu.“⁸¹ Amerikiečių, kaip atskiros tautos, idėją pirmą kartą išreiškė Johnas Jay'us knygoje „Federalistų dokumentai II“:

„Apvaizda teikėsi apdovanoti šią šlovingą žemę viena tauta, kilusia iš tų pačių protėvių, kalbančia ta pačia kalba, išpažįstančia tą patį tikėjimą, prisirišusia prie tų pačių valdymo principų, panašia maniera ir tradicijomis, pasirengusia suvienyti savo pastangas ir kovoti, su ginklais rankose, karštą ir kruviną karą už kilnius laisvės ir nepriklausomybės tikslus.“⁸²

Bet kas šiandien pavadintų amerikiečius „viena tauta“?

Esame kilę iš skirtingų protėvių. Mes nebekalbame ta pačia kalba. Mes nebesame įsipareigoję tam pačiam tikėjimui. Mes nebesame tiesiog katalikai, protestantai ir žydai, kaip sociologas Willas Herbergas apibūdino Amerikos visuomenę savo knygoje „Amerikos religingumo studija“ (1955).⁸³ Dabar esame protestantai, katalikai, žydai, mormonai, musulmonai, hinduistai, budistai, daoistai, santerijos pasekėjai, Naujojo Amžiaus atstovai, vudu, agnostikai, ateistai, humanistai,

rastafariečiai ir satanistai. Net Kristaus vardo paminėjimas inauguracijos ceremonijos metu sukėlė kritiką ponui Bushui dėl jo „nepagarbos tikinčiųjų jausmams“ ir „nepagarbos kitiems tikėjimams“.84 Žurnalas „New Republic“ išjuokė „dvasininkus, pamokslaujančius iš prezidento tribūnos“.85 Mes negalime susitarti dėl visko – ar Dievas egzistuoja, ar ne, kada prasidėjo gyvybė, kas etiška, o kas neetiška... Mes nebesame vieningi „mandagų ir tradicijų“. Mes nekovoame petys į petį „nuožmiame ir kruvinaame kare“. Auksinė karta jau seniai pasitraukė iš scenos. Kitiems tas karas yra Vietnamo karas, ir kalbant apie jį, apie socialinę vienybę nebuvo kalbama.

Taip, mes vis dar „laikomės tų pačių valdymo principų“. Tačiau to nepakanka tautos vienybei išsaugoti. Pietūs laikėsi tų pačių valdymo principų kaip ir Šiaurė, tačiau tai nesutrukdė pietiečiams ketverius metus iš eilės kovoti už nepriklausomybę nuo šiauriečių.

Savo inauguracinėje kalboje prezidentas Bushas iš esmės paneigė Johno Jay'aus žodžius: „Amerika niekada nepažinojo vienybės per kraują ar žemę. Mus vienija idealai, kurie skatina mus siekti vis didesnių ir didesnių laimėjimų. Jie moko mus, ką reiškia būti Amerikos piliečiu.“86 Savo knygoje „Amerikos susiskaldymas“ Arthuras Schlesingeris pritaria prezidento vizijai apie tautą, kurią vienija tikėjimas „Amerikos svajone“, kaip parodyta mūsų istorijoje ir didžiausiuose Jungtinių Valstijų dokumentuose – Nepriklausomybės deklaracijoje, Konstitucijoje ir Getisburgo kalboje. Schlesinger rašo:

„Amerikos žmonės yra tauta, sudaryta iš individų, kurie savanoriškai pasirinko būti jais; jie nėra paremti etninėmis bendruomenėmis. Mūsų vertybės nėra kaprizingos ar atsitiktinių aplinkybių rezultatas. Jas mums davė istorija. Jos yra mūsų kančių produktas, jos įtvirtintos mūsų patirtyje ir didžiausiuose mūsų dokumentuose, mūsų tradicijose ir papročiuose. Mūsų vertybės mums tarnauja, todėl mes gyvename pagal jas ir esame pasirengę už jas mirti.“87

Tačiau šiandien amerikiečiai neturi bendrų vertybių, bendros istorijos ir bendrų didvyrių. Tai, kas pusei Amerikos yra didvyriška praeitis, kitai pusei yra gėdingas prisiminimas. Kolumbas, Vašingtonas, Džefersonas, Linkolnas ir Li – visi Amerikos didvyriai – šiandien yra puolami. Atrodo, kad pažįstami žodžiai „laisvė“ ir „lygybė“ vartojami visiškai skirtingomis reikšmėmis. Kalbant apie „didžiausius dokumentus“, Aukščiausiasis Teismas parodė, kad Konstituciją galima interpretuoti įvairiai: jos sprendimai amerikiečių nevienija, o juos skaldo,

skaldo juos visur ir visame kame – nuo rytinės maldos iki požiūrio į abortus ir pornografiją.

Vien tikėjimo demokratiniais principais nepakanka tautai išsaugoti. Pusė šalies gyventojų nebalsavo 2000 m. prezidento rinkimuose; trys iš penkių žmonių visai nebalsuoja. Milijonai žmonių neprisimena savo kongresmenų, senatorių ar Aukščiausiojo Teismo teisėjų vardų. Jie net nebando.

Kad ir kaip būtų, reikia atsižvelgti į dar vieną veiksni: būtent, kad jokia šiuolaikinė tauta jokia šio žodžio prasme neprilygsta sau, buvusiai 1940-aisiais, 1950-aisiais ir 1960-aisiais. Mes gyvename toje pačioje šalyje, mus valdo tie patys lyderiai, bet kaip tauta tapome visiškai kitokie.

Sunku patikėti ir lygiai taip pat sunku susitaikyti su tuo, kad kiekvieną iš mūsų užplūsta milijonas imigrantų iš visų šalių, iš kurių trečdalis atvyksta nelegaliai; mažai tikėtina, kad šis antplūdis suvienys tautą. Johnas Stuartas Millis perspėjo, kad „laisvės įtvirtinimas beveik neįmanomas šalyje, kurioje gyvena skirtingos tautybės. Tarp vyrų, netekusių artumo jausmo, ypač kai jie kalba ir skaito skirtingomis kalbomis, neįmanoma susiformuoti viešajai nuomonei, būtinai vyriausybės veikimui.“⁸⁸

Atrodo, kad šiandien Millio mintį matome iš savo patirties.